

KONFIRMANDER OG LUTHER

-inspiration fra Religionspædagogisk Udvalg til at arbejde med tre salmer af Luther i konfirmationsforberedelsen i anledning af reformations-jubilæet.

Kære præst/konfirmandunderviser

Martin Luther var en stor religionspædagog, og én af hans vigtigste religionspædagogiske metoder var hans salmearbejde. Han ønskede at give almindelige mennesker mulighed for delagtighed i gudstjenesten ved at synge salmer på deres eget modersmål. Salmerne er på én gang både gudstjeneste og undervisning i kristendom, og derfor er de også oplagte at tage udgangspunkt i, når vi arbejder med konfirmanderne.

Vi har valgt tre af Luthers salmer:

Vor Gud han er så fast en borg (s. 4)

Nu bede vi den Helligånd (s. 13)

Ny fryde sig hver kristen mand (s. 18)

Forrest finder du en fortælling om Luther, "Hvordan bliver man accepteret af Gud?", som du helt eller delvist kan bruge til introduktion til emnet – måske som en morgensangsfortælling.

Til hver salme finder du dernæst:

- En vejledning til underviseren
- Et arbejdsark til konfirmanderne
- En salmedans
- En fordybelsesopgave

Du bestemmer helt selv, hvor meget af det, du vil bruge!

Vi har forskellige temperamenter, forskellige evner, forskellige fysiske rammer til rådighed for konfirmationsforberedelsen samt forskellige holdstørrelser.

Pluk det ud, der passer til dig og dine konfirmander!

God fornøjelse!

Anna Sofie Bielefeldt, sognepræst
Benthe Kleon Jeppesen, sognepræst
Doris Kjærgaard, organist
Inge Lise Reiche, kirke- og kulturmedarbejder
Tove Kallehave Brogaard, sognepræst

KONFIRMANDER OG LUTHER - *et forslag til undervisning*
Indledning

EN DEL AF FOLKEKIRKEN

GRUNDFORTÆLLING OM LUTHER

Hvordan bliver man accepteret af Gud?

Kan læses op eller genfortælles i uddrag

Martin Luther blev født i 1483 i Eisleben i Tyskland. Hans far var en fattig bjergværksarbejder, hans mor passede hjem og børn og bar alt sit brænde hjem på ryggen. De to arbejdede både hårdt og flittigt hele deres liv, og det lykkedes med tiden Martin Luthers far at blive en både anset og velstående mand. Familiens børn blev opdraget hårdt. Forældrene ønskede det bedste for deres børn, og faderen besluttede allerede tidligt, at den unge Martin skulle være jurist. Derfor blev Martin som 14-årig sendt hjemmefra for at gå i klosteskole i Magdeburg. Året efter kom han på latinskolen og da han var 18, begyndte han på universitet.

Martin Luther studerede flittigt for at leve op til sine forældres ambitioner. Udadtil levede han som en munter student som alle andre. Men inderst inde var han ikke glad. Da han var barn, var han hele tiden bange for, om han kunne leve op til sine forældres mange krav. Og nu, da han var ung, var han bange for, om han kunne blive accepteret af Gud. Når han gik i kirke, blev det kun værre. For i kirken blev der både i ord og billeder udmalet, hvilke pinsler sjælen måtte igennem i skærsilden, hvis ikke man havde gjort tilstrækkeligt mange gode gerninger. Det var præsterne, der havde det sidste ord. Præsterne kunne idømme forskellige bodshandlinger (som fx at sige en række Ave Maria'er, at gå pilgrimsvandring til Rom eller bede på den hellige trappe). Nogle præster solgte også afladsbreve – for et vist pengebeløb kunne man købe sig selv eller sine kære fri for nogle timer eller dage i skærsilden. Mottoet lød: Når pengene i kisten klinger, straks sjælen ud af skærsilden springer.

Luther var overbevist om, at Gud var vred på ham. Uanset hvor mange bodshandlinger, han gjorde, kunne han ikke rigtigt tro på, at Gud ville tilgive ham.

Det blev en hård ungdomstid for Luther, men han fortsatte flittigt sine studier. Fire år senere, da han var på vej hjem efter et besøg hos sine forældre, kom han ud i et frygteligt tordenvejr. Da lynet slog ned tæt på ham, råbte han af skræk: "Hjælp mig, kære Sankt Anna. Så vil jeg blive munk."

Selvfølgerlig fortrød Luther sit løfte, så snart han var nået hjem. Mange af hans venner frarådede ham at blive munk, og hans far var naturligvis rasende. Alligevel kunne det ikke falde Luther ind at svigte sit løfte. Han holdt en sidste fest for sine venner, og næste morgen fulgte de ham til Augustiner-klosteret port, hvor han bankede på. Klostertiden blev fra begyndelsen ikke det, som Luther havde håbet. Han var stadig bange for Guds vrede, og selv om han læste meget i Bibelen, var det som om, at alt, hvad han læste, handlede om Guds retfærdighed, der straffer synderne. Til sidst hadede Luther ordet "Guds retfærdighed".

GRUNDFORTÆLLING OM LUTHER

Hvordan bliver man accepteret af Gud?

Der gik syv år på den måde. Endelig en dag, da Luther igen sad og læste i Bibelen, faldt alting på plads for ham. Han opdagede alt det, der stod om tro. Alle mennesker er syndere, og det ville være mest retfærdigt, at de blev straffet for det. Men den straf, som menneskene har fortjent, tog Jesus på sig på korset.

Og den belønning i himlen, som Jesus har fortjent, den giver Gud til mennesker, der tror på Jesus. Jesus og mennesket bytter plads. Vi skal bare tro på Jesus.

Derfor var det heller ikke nødvendigt at være bange for Gud. Det var ikke nødvendigt at købe afladsbreve af præsterne for at blive fri for skærsilden. Det eneste nødvendige var troen på Jesus Kristus.

Alt det fandt Luther i Paulus' brev til Romerne. Og siden fandt han det overalt i Bibelen – dét, han indtil nu havde været blind for. Da Luther opdagede det, blev hans liv et helt andet. Han var fuldt overbevist om, at alle mennesker kan blive accepteret af Gud. Nu skulle de bare have det at vide.

Det var nødvendigt, at Bibelen blev oversat, så alle selv kunne læse ordene på deres modersmål. Det var nødvendigt at gøre op med præsterne og paven i Rom, der gjorde folk bange med deres tale om bod og skærsild. Det var nødvendigt at afskaffe afladshandlen – det var jo bare en pengemaskine, der skulle skovle penge ind på det, som Jesus i virkeligheden havde betalt for alle.

Luther skrev derfor 95 teser – 95 sætninger – og slog dem op på kirkedøren i Wittenberg. Det skete 31. oktober 1517, altså for præcist 500 år siden. Det vakte vild opstandelse. Alle ville høre nærmere om, hvad Luther mente, og han fik travlt med at udgive mange flere prædikener og skrifter, hvor han uddybede sine synspunkter. Han skrev også salmer, så man kunne holde gudstjeneste på modersmålet.

Og han skrev "Den Lille Katekismus" om, hvordan børn og unge skulle oplæres i den kristne tro. Den Lille Katekismus danner stadigvæk grundlaget for, hvad man taler og hører om, når man går til præst og skal konfirmeres. Og den er trykt bag i salmebogen.

I 1521 blev det for meget for paven og den katolske kirke. Luther blev indkaldt til at møde op ved rigsdagen i Worms for at gøre rede for sine synspunkter. Han blev garanteret "frit lejde" (dvs. at han frit kunne rejse hjem igen bagefter), men mange af Luthers venner rådede ham alligevel til at blive væk. De var bange for, hvad pavens folk kunne finde på. Men Luther sagde: "Om der så er ligeså mange djævløse i Worms, som der er tagsten på huse, så tager jeg derhen."

I Worms blev afsnit af Luthers skrifter læst højt, og han blev spurgt, om han ville være villig til at tilbagekalde dem. Det ville han ikke, sagde han. "Med mindre jeg bliver overbevist af Bibelens ord eller af klare grunde, så kan jeg ikke tilbagekalde. Her står jeg, jeg kan ikke andet."

Luther fik lov til at rejse fra Worms igen, men på vejen hjem blev han overfaldet og taget til fange. Det viste sig at være nogle af Luthers venner, der ville sørge for, at han kom i sikkerhed. Han blev ført til slottet Wartburg, hvor han boede i lang tid. Mens han boede på Wartburg, oversatte han Det nye Testamente til tysk – så alle folk selv kunne læse Bibelen og se, at Luther havde ret: Gud er parat til at acceptere alle, der vil tage imod Jesus Kristus og det, han har gjort for mennesker. Luthers tanker bredte sig de følgende år. Kirkerne i store dele af Tyskland blev lutherske – og i 1536 gennemførtes den lutherske reformation også i Danmark.

VOR GUD HAN ER SÅ FAST EN BORG

1 Vor Gud han er så fast en borg,
han kan os vel bevare,
han var vor hjælp i al vor sorg,
vort værn i al vor fare;
den gamle fjende led (=Djævelen)
er nu for alvor vred,
stor magt og argelist (=skumle planer)
han samler mod os vist,
ej jorden har hans lige.

2 Vor egen magt ej hjælpe kan,
let kan os fjenden fælde;
men med os står den rette mand,
omgjordet med Guds vælde. (=omgivet af
Guds kraft)
Det er den Herre Krist,
og sejer får han vist,
hærskarers Herre prud, (prud=stolt)
der er ej anden Gud,
han marken skal beholde.
(marken=krigsmarken)

3 Og myldred djævla frem på jord
og os opsluge ville,
vi frygter dog ej fare stor,
de deres trusler spille;
lad rase mørkets drot (drot=konge)
med løgn og mord og spot,
han har dog få't sin dom,
da Krist til jorden kom,
et ord ham nu kan fælde.

4 Guds Ord de nok skal lade stå
og dertil utak have,
thi Herren selv vil med os gå
alt med sin Ånd og gave;
og tage de vort liv,
gods, ære, barn og viv,
lad fare i Guds navn!
Dem bringer det ej gavn,
Guds rige vi beholder.

Martin Luther, Tyskland 1528
DDS 336

Indledningskommentar

Det er forudsat, at man har sunget salmen forud, og hørt "Grundfortælling om Martin Luther" I nærværende arbejde med "Vor Gud han er så fast en borg", er fokus på tekstens kamp-billede. Ikke som reformations-historie og reformatorernes kamp, men eksistentielt forstået. Den gammeltestamentlige salme kan bruges, afhængig af, hvor meget man vil gøre ud af, at Luther gendigtede bibelske tekster.

Formål

at konfirmanderne får kendskab til Luthers salme, får forståelse for Luthers verdensbillede, og kan se det aktuelle deri. "Marken" (Fra salmens vers 2) – kamppladsen er skiftet ud med en fodboldbane, den form for kamp er let at relatere til. Ved at bruge tegningen af mennesket forsøges det at flytte kampen ind i hvert menneske – og til sidst over i hver enkelt konfirmand, med en lille kropslig opgave. Konfirmanderne rummer kampen mellem godt og ondt, og er også en del af kampen i verden – fokus lægges afhængig af ens teologi.

VOR GUD HAN ER SÅ FAST EN BORG

Opgaver

Find ord i Luthers salme

De gode: borg, bevare, hjælp, værn, den rette mand, Guds vælde, Herre Krist, sejer, hærskarers Herre, Guds Ord, Herren selv, Herrens Ånd, Herrens gave, Guds rige

De onde: sorg, fare, den gamle fjende led, vred, djævløse som vil opsluge os, trusler, rase, mørkets drot, løgn, mord, spot,

Anfører

Hvis man skal sige, at der er en chef, eller en anfører for hver hold – hvad kalder Martin Luther ham så?

De godes anfører: Den rette mand, Herre Krist

De ondes anfører: Den gamle fjende led, mørkets drot

Hvem siger Martin Luther, der vinder kampen?

Kristus

At sætte egne ord for godt og ondt på en fodboldbane til kamp

Mulighederne er mange, svarene vil være afhængig af hvilke reference-rammer konfirmanderne har, altså hvor lang tid de har gået til præst

De gode: tilflugtssted, styrke, lys, fred, tryghed, håb, rede, due, sol, almagt, kraft, accept, kærlighed

De onde: krig, død, sygdom, kræft, ulykker, jord-skælv, flugt, sladder, bagtalelse, mobning.

Aktivitet

Konfirmanderne arbejder med kropsligt at udtrykke deres egne ord. De former med deres krop en statue, hvor de arbejder med ansigt, gestik, mimik. Mulighederne er mange, kroppen er eneste redskab. Hele kroppen bruges. De vælger hvert et ord fra hver gruppe – et ondt, et godt, og tager billeder af hinanden med deres telefoner. Alle billederne printes, og sættes på enten en stor fodboldbane, onde mod gode, og alle konfirmander skal optræde på begge sider, eller alle billeder sættes op som en korsform, som udtryk for, at den korsfæstede Herre er vinderen af kampen mellem godt og ondt.

Sådan gør du

Arkene omdeles. Konfirmanderne arbejder sammen to og to hele vejen, men alle noterer svar og ord på deres egne ark. Begynd med at gennemgå alle opgaver frem til aktiviteten. Lad alle makkerpar blive færdige dertil. Og forklar så derefter aktiviteten, så alle går i gang med den på samme tid.

Du skal bruge

Konfirmand-arkene kopieres - gerne i farver – til hver enkelt konfirmand. Derfor uden skal du kunne printe billeder fra deres telefoner. Til disse billeder skal du bruge: enten en stor fodboldbane, eller et velegnet sted, hvor du kan hænge billederne op i en korsform. Konfirmanderne selv klipper billederne til, og sætter dem på.

VOR GUD HAN ER SÅ FAST EN BORG

Salmedans

Hør melodien

<http://www.folkekirken.dk/om-troen/salmer/vor-gud-han-er-saa-fast-en-borg>

1 Vor Gud han er så fast en borg,

han kan os vel bevare,

han var vor hjælp i al vor sorg,

vort værn i al vor fare;

den gamle fjende led (=Djævelen)

er nu for alvor vred,

stor magt og argelist

han samler mod os vist,

ej jorden har hans lige.

*Gå rytmisk sidelæns til højre 2 skridt
(til siden samle)*

Gentag

*Gå rytmisk sidelæns til venstre 2
skridt (til siden samle)*

Gentag

*et skridt frem med højre fod. Sæt
venstre til. Et skridt tilbage m højre fod. Sæt venstre til.*

Gentag

*Syvende og ottende linje: drej rundt
om dig selv, mens du laver 8 trin*

*tegn korsets tegn for dit bryst - i
samme puls som skridtene.*

Kommentarer

Konfirmanderne rører sig, mens de synger.

De lærer udenad og stirrer ikke ned i salmebogen

Dansene er ret metronomiske og giver ikke plads til megen musikalsk tolkning og agogik.

Instruktøren skal være meget sikker selv i rytmen, dansen og salmen og kunne det hele uden ad.

Gruppen lærer også udenad – evt. blot første vers.

Brug papegøjemetoden; syng og vis første linje, så gentager eleverne, så anden linje osv.

VOR GUD HAN ER SÅ FAST EN BORG

Fordybelsesopgave

Middelalderens borge er **bygget som forsvars-værker**.

Hvis man skulle sikre sig selv, sin familie, sine rigdomme, så var noget af det bedste, man kunne gøre, at bygge en borg med tykke stenmure, som hverken kunne brænde eller vælte i en stærk storm. Ofte blev borgene lagt på utilgængelige steder, så fjender havde svært ved at nå frem (eller bag en voldgrav, som det var svært at krydse).

Borgen her er Wartburg, som ligger mellem Frankfurt og Berlin i Eisenach. Det var den borg, Luther blev holdt skjult på i et helt år, mens han oversatte Det Nye Testamente til tysk.

KONFIRMANDER OG LUTHER - *et forslag til undervisning*
Underviser

EN DEL AF FOLKEKIRKEN

VOR GUD HAN ER SÅ FAST EN BORG

Martin Luther skrev sine salmer ud fra Bibelens tekster. Han så ikke sig selv som forfatter eller kunstner, men han ønskede, at almindelige mennesker, som ikke kunne latin (som Bibelen dengang var skrevet på), skulle have mulighed for at kende Bibelen. Derfor gendigtede han nogle stykker fra Bibelen.

Salme 46, som findes i det Gamle Testamente, omsatte han til tysk i salmen der hedder "Vor Gud han er så fast en borg." Den er blevet oversat til dansk, og står i salmebogen.

1 Vor Gud han er så fast en borg,
han kan os vel bevare,
han var vor hjælp i al vor sorg,
vort værn i al vor fare;
den gamle fjende led (=Djævelen)
er nu for alvor vred,
stor magt og argelist (=skumle planer)
han samler mod os vist,
ej jorden har hans lige.

2 Vor egen magt ej hjælpe kan,
let kan os fjenden fælde;
men med os står den rette mand,
omgjordet med Guds vælde. (=omgivet af Guds kraft)
Det er den Herre Krist,
og sejer får han vist,
hærskarers Herre prud, (prud=stolt)
der er ej anden Gud,
han marken skal beholde.
(marken=krigsmarken)

3 Og myldred djæвле frem på jord
og os opsluge ville,
vi frygter dog ej fare stor,
de deres trusler spille;
lad rase mørkets drot (drot=konge)
med løgn og mord og spot,
han har dog få't sin dom,
da Krist til jorden kom,
et ord ham nu kan fælde.

4 Guds Ord de nok skal lade stå
og dertil utak have,
thi Herren selv vil med os gå
alt med sin Ånd og gave;
og tage de vort liv,
gods, ære, barn og viv,
lad fare i Guds navn!
Dem bringer det ej gavn,
Guds rige vi beholder.

Martin Luther, Tyskland 1528
DDS 336

Gud er vor tilflugt og styrke,
altid at finde som hjælp i trængsler.
Derfor frygter vi ikke, når jorden skælver
og bjergene vakler i havets dyb,
når vandet larmer og bruser
og rejser sig, så bjergene bæver. Sela

Flodløb glæder Guds by,
den Højstes hellige bolig.
Gud er i dens midte, den rokkes ikke,
Gud bringer den hjælp ved daggy.
Folkene larmer, rigerne vakler,
når han lader sin røst lyde, ryster jorden.

Hærskarers Herre er med os,
Jakobs Gud er vor borg. Sela

Kom og se Herrens gerninger,
de ødelæggelser, han har voldt på jorden.
Han gør ende på krige
over hele jorden,
han brækker buen og knækker spyddet,
stridsvognene brænder han op.
Stands, og forstå, at jeg er Gud,
ophøjet blandt folkene, ophøjet på jorden!

Hærskarers Herre er med os,
Jakobs Gud er vor borg. Sela

Salme 46 i Det Gamle Testamente

KONFIRMANDER OG LUTHER
Konfirmand

VOR GUD HAN ER SÅ FAST EN BORG

Forestil jer en kamp mellem godt og ondt. På den ene side er Gud, og på den anden side, alt, som truer Gud. For sådan tænkte man om verden.

At der er en kamp mellem det gode og det onde. Gud på den ene side, og det onde på den anden side.

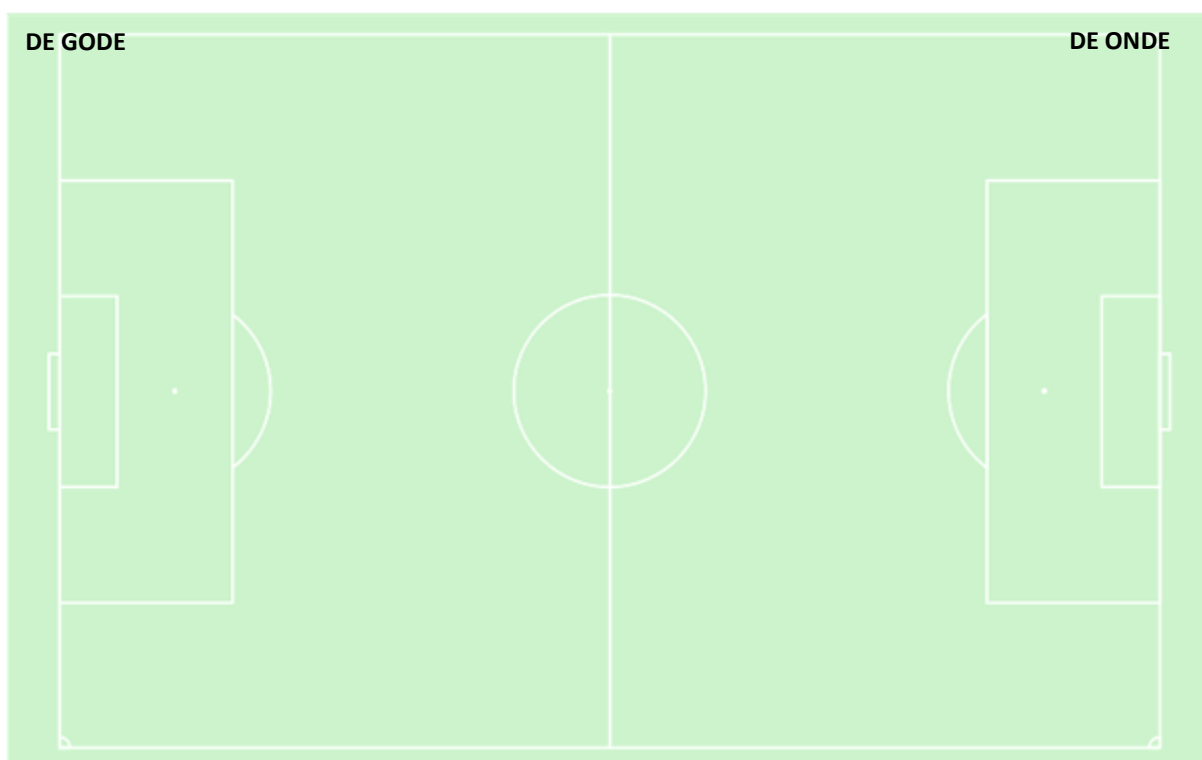
Se på salmen med de øjne!

Opgave

Prøv at læse Martin Luthers salme, og stop hver gang I møder nogen eller noget – god eller ond, eller deres hjælpere og alle mulige ord, der tager del i kampen mellem godt og ondt -

Skriv op på banen – hvem og hvad er på de godes hold – hvem og hvad er på de ondes hold:

Skriv det på banen nedenfor, og skriv bare alt hvad I møder

Opgave

Hvis man skal sige, at der er en chef, eller en anfører for hver hold – hvad kalder Martin Luther ham så?

De godes anfører: _____

De ondes anfører: _____

Hvem siger Martin Luther, der vinder kampen? _____

KONFIRMANDER OG LUTHER
Konfirmand

EN DEL AF FOLKEKIRKEN

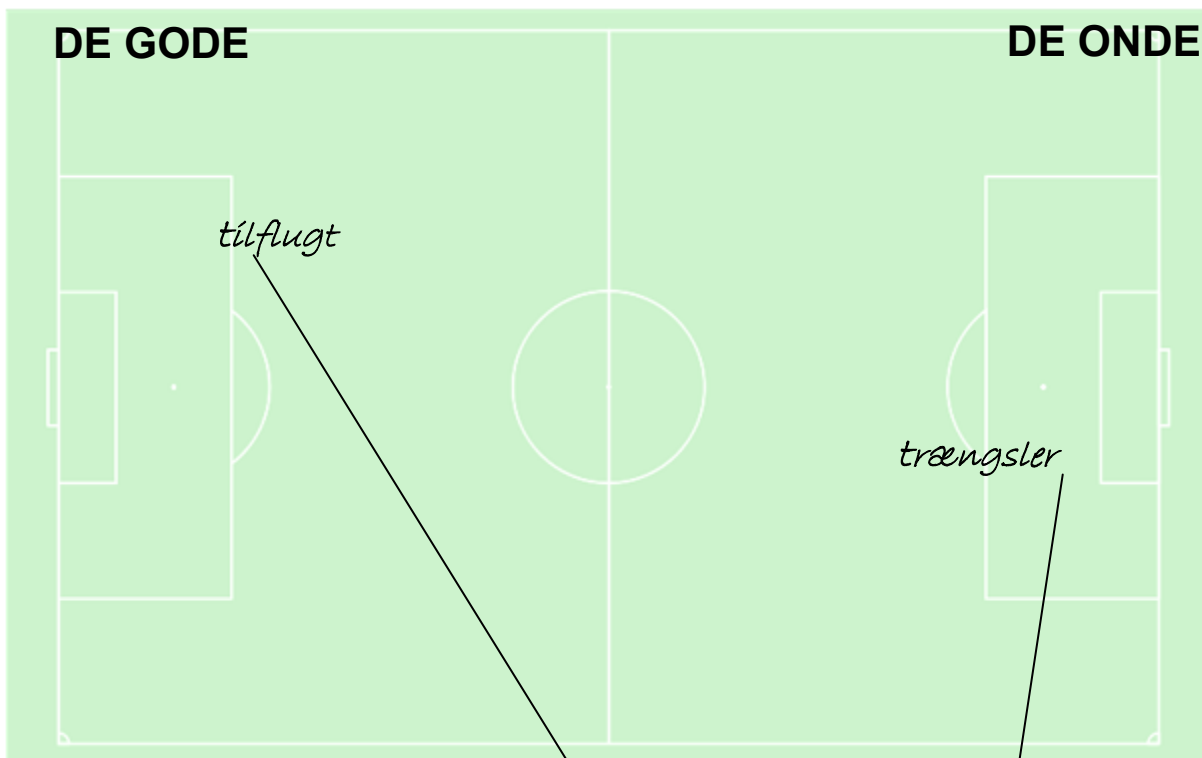
VOR GUD HAN ER SÅ FAST EN BORG

I dag

Martin Luther skrev sin salme for næsten 500 år siden.

Opgave

Hvis I skulle finde på nogen andre ord for dem, der spiller på de to hold, og nu må I også gerne bruge ord, fra den salme, som Martin Luther skrev ud fra, hvad skulle det så være med nutidens ord:

Opgave

Da Martin Luther digtede om kampen mellem godt og ondt i verden, tænkte han også, at den kamp kæmpes inden i hvert eneste menneske. Godt og ondt hiver i hvert menneske fra hver sin side.

Tegn streger og sæt ord på stregerne, fra ondt og fra godt som hiver i mennesket. Brug jeres egne ord fra før:

KONFIRMANDER OG LUTHER
Konfirmand

VOR GUD HAN ER SÅ FAST EN BORG

Opgave

I skal stadig arbejde sammen med jeres makker.
Hver af jer skal vælge et ord fra det gode hold og et ord fra det onde hold.

Statue

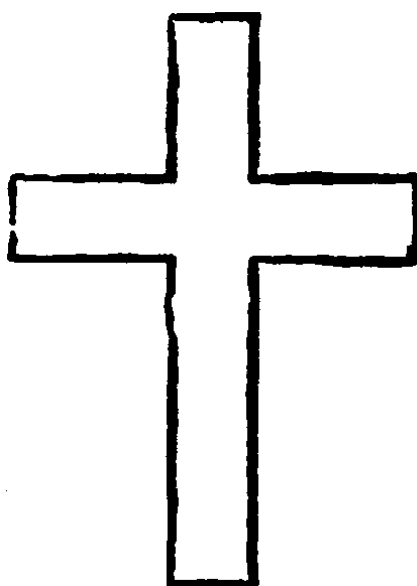
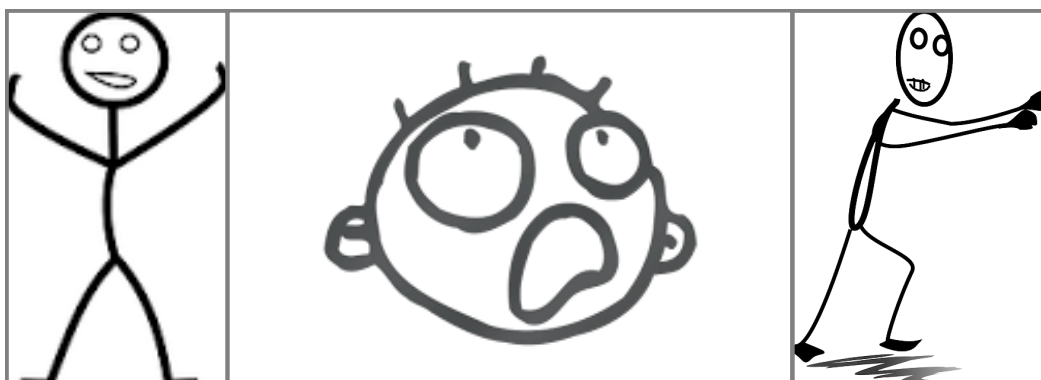
De ord I vælger skal I udtrykke med jeres krop.
Form en statue af jer selv, som på en eller anden måde viser jeres ord.
Når I har en god statue-figur, får I jeres makker til at fotografere jer.

I ender med at have fire billeder – to af jer hver, ét hvor I er på det gode hold, ét hvor I er på det onde hold.

Print

Print billederne.

Alle billeder samles og sættes op som to hold mod hinanden på en stor fodboldbane
- eller sæt dem op som et kors.

KONFIRMANDER OG LUTHER
Konfirmand

EN DEL AF FOLKEKIRKEN

VOR GUD HAN ER SÅ FAST EN BORG

Forestil dig noget, der bare står fast, uanset hvor stor en tsunami eller et jordskælv, der kommer. En borg kan modstå næsten alt: Fjendtlige angreb, de værste storme, ildebrand, skybrud...

Når man sammenligner Gud med en borg, tænker man på
(skriv stikord eller sætninger):

KONFIRMANDER OG LUTHER
Konfirmand

EN DEL AF FOLKEKIRKEN

NU BEDE VI DEN HELLIGÅND

1 Nu bede vi den Helligånd
at sammenknytte os ved troens bånd
og til verdens ende
kirken at bevare,
nådig at afvende
al dens nød og fare.
Herre, hør vor bøn!

2 Du lysets Ånd! opklar os så,
at i sin herlighed kan for os stå
Herren, vi tilbede,
Guds den elskelige,
som os vil indlede
i sin Faders rige!
Herre, hør vor bøn!

3 Du kærlighedens Ånd! indgyd
i Herrens samfund kærlighedens fryd,
så vi glade vandre,
Jesus, mellem dine,
elskende hverandre,
som Gud elsker sine!
Herre, hør vor bøn!

4 O talsmand! lad os finde trøst,
som barnet finder den ved moders
bryst,
i din søde stemme,
så al vor elende
smilende vi glemme
over salig ende!
Herre, hør vor bøn!

5 Ja, sandheds Ånd! forvis os på,
at også vi er af Gud Faders små!
Da er sorgen slukket,
da er perlen fundet,
Paradis oplukket,
døden overvundet.
Herre, hør vor bøn!

Martin Luther 1524
DDS 289

Formål

Formålet med arbejdet med salmen er, at konfirmanderne får mulighed for rent sprogligt at fordybe sig i salmen. Hvad handler salmen om, og hvordan kommer dette til udtryk? Dernæst at erfare at Helligånden er aktiv og gør mennesker aktive. Og endelig til sidst at konfirmanderne får mulighed for at udfolde sig kreativt i konfirmand-forberedelsen.

Opgaver

Udsagnsord

Her skal konfirmanderne finde og understrege udsagnsordene i salmen.

Helligånden

Konfirmanderne giver nu en række eksempler på, hvad Helligånden gør i salmen.

Billede

Til sidst laver hver konfirmand et billede, der udtrykker, hvad Helligånden gør.

Materialer:

Et eksemplar af salmen til hver konfirmand
Blyanter
Karton eller papir i A4
Farver eller vandfarver
Tusser

NU BEDE VI DEN HELLIGÅND

Salmedans

Hør melodien

<http://www.folkekirken.dk/om-troen/salmer/nu-bede-vi-den-helligaand>

1 Nu bede vi den Helligånd
at sammenknytte os ved troens bånd
og til verdens ende
kirken at bevare,
nådig at afvende
al dens nød og fare.
Herre, hør vor bøn!

Indstudering

Under pkt. 1-4 står underviseren med front mod konfirmanderne - husk at spejlvende.

1. Alle står på stedet og går rytmisk fra side til side på højre og venstre fod. Træd på **be** i "bede", **vi**, **Hel** og **ånd** i "Helligånd". **Alle har samme puls** som underviseren, som synger salmen inden i sig selv.

2. Når alle er med, tages hænderne med: ræk ud foran dig, som tog du fat i et tov og træk det i land - men **kun på højre fods** bevægelse. Start med højre hånd, så venstre hånd osv.

3. Når alle er med, synges salmen samtidig med bevægelserne. Brug gerne papegøjemetoden, hvor underviseren synger første linje, så gentager konfirmanderne, så synger underviseren anden linje osv.

NB: Stop op på "fare" i andensidste linje og før begge hænder langsomt op mod loftet, mens sidste linje synges.

4. Syng sammen hele første vers med bevægelserne.

Gruppen stiller op i en eller flere cirkler – et lige antal.

5. Kædedans

To og to tager man fat i hinandens højre hånd og går kæde rytmisk i næsens retning – i samme rytme som ovenfor.. Dvs hver anden går den ene vej og hver anden den anden vej. Alle bliver i cirklen og tager skiftesvis fat i næste persons højre og venstre hånd. På denne måde dances rundt i salmens første 6 linjer. Alle stopper op på "fare".

På "**fare**" sættes håndfladerne mod sidemændenes og den store cirkel går langsomt ind

Mod midten, mens hænderne løftes "i bøn til Gud", mens man synger sidste linje:" Herre, Hør vor bøn".

Syng ikke salmen for langsomt – så virker kædedansen ikke.

Kommentarer

Konfirmanderne rører sig, mens de synger.

De lærer udenad og stirrer ikke ned i salmebogen

Dansene er ret metronomiske og giver ikke plads til megen musikalsk tolkning og agogik.

Instruktøren skal være meget sikker selv i rytmen, dansen og salmen og kunne det hele uden ad.

Gruppen lærer også udenad – evt. blot første vers.

Brug papegøjemetoden; syng og vis første linje, så gentager eleverne, så anden linje osv.

KONFIRMANDER OG LUTHER - et forslag til undervisning
Underviser

EN DEL AF FOLKEKIRKEN

NU BEDE VI DEN HELLIGÅND

Fordybelsesopgave

På tavlen skrives : **”At sammenknytte os ved troens bånd”**

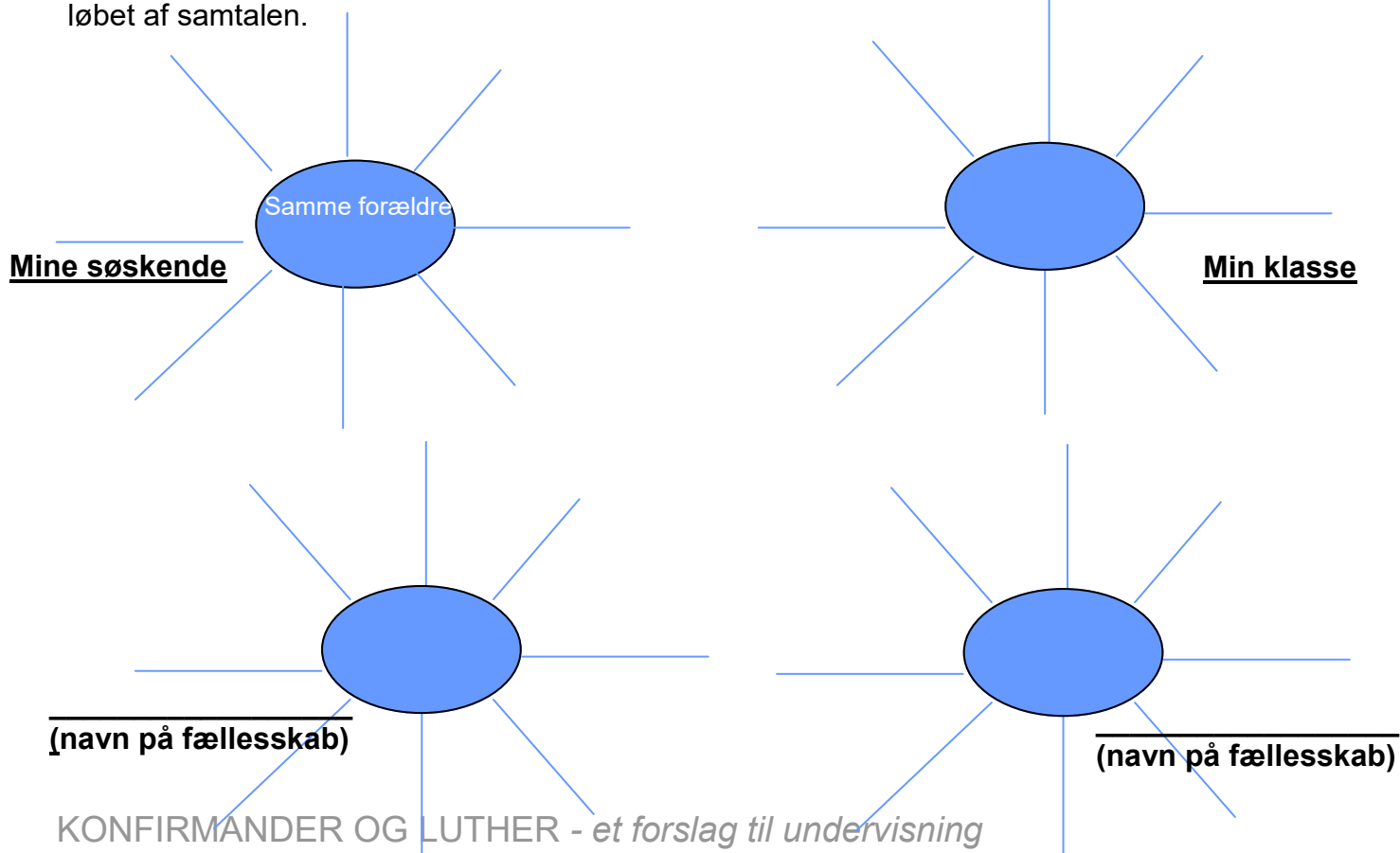
Som oplæg til holdsamtale kan konfirmanderne udfylde nogle af nedenstående ”cykelhjul” for de fællesskaber, de kender. Cykelhjulet symboliserer, at egerne går i hver sin retning, men der er noget i centrum, der samler dem (navet).

Giv et par eksempler, inden arbejdet går i gang:

- Søskende kan være fælles om at have de samme forældre, men ellers kan de være vidt forskellige – nogen er drenge, nogen er piger, nogen er rodehoveder og nogen er ordensmennesker
- En klike kan bestå af meget forskellige individer, men de har det til fælles, at de er med i kliquen (og holder de andre udenfor)
- Et fodboldhold (vi vil det samme – vinde kampen – men vi har hver sin plads på banen - alle kan ikke være angriber eller målmand)

Holdsamtale: Hvordan opstår et fællesskab? Og hvad er det egentlig, man er fælles om? *Undervejs i snakken skulle der gerne udkrystallisere sig en fornemmelse af, at man kan være meget forskellige, men alligevel have noget til fælles*

Hvis I skulle udfylde et ”cykelhjul” for de kristne, hvordan skulle det så se ud? Hvad er forskellene? Og hvad knytter det hele sammen på midten? Tegn det evt. på tavlen og udfyld i løbet af samtalen.

KONFIRMANDER OG LUTHER - et forslag til undervisning
Underviser

NU BEDE VI DEN HELLEGÅND

**1 Nu bede vi den Helligånd
at sammenknytte os ved troens bånd
og til verdens ende
kirken at bevare,
nådig at afvende
al dens nød og fare.
Herre, hør vor bøn!**

**2 Du lysets Ånd! opklar os så,
at i sin herlighed kan for os stå
Herren, vi tilbede,
Guds den elskelige,
som os vil indlede
i sin Faders rige!
Herre, hør vor bøn!**

**3 Du kærlighedens Ånd! indgyd
i Herrens samfund kærlighedens fryd,
så vi glade vandre,
Jesus, mellem dine,
elskende hverandre,
som Gud elsker sine!
Herre, hør vor bøn!**

**4 O talsmand! lad os finde trøst,
som barnet finder den ved moders
bryst,
i din søde stemme,
så al vor elende
smilende vi glemme
over salig ende!
Herre, hør vor bøn!**

**5 Ja, sandheds Ånd! forvis os på,
at også vi er af Gud Faders små!
Da er sorgen slukket,
da er perlen fundet,
Paradis oplukket,
døden overvundet.
Herre, hør vor bøn!**

*Martin Luther 1524
DDS 289*

Opgaver

Udsagnsord

Gå sammen to og to og sæt streg under alle udsagnsordene/verberne. (prøv at sætte 'jeg' eller 'at' foran).

Helligånden

Nogle af udsagnsordene beskriver, hvad Helligånden gør. Skriv nu 5 eksempler fra salmen på, hvad Helligånden gør:

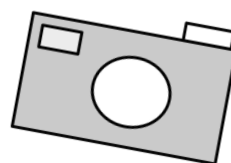
- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____
- 5) _____

Billede

Nu skal I arbejde alene: Vælg et af de fem eksempler og lav et flot billede over det.

Lav et flot Helligånds-billede på et stykke papir eller karton. Til sidst skriver du ordene fra eksemplet på billedet, så det ser flot ud (f.eks. Helligånden knytter mennesker sammen).

I kan evt. fotografere alles billeder til sidst.

KONFIRMANDER OG LUTHER
Konfirmand

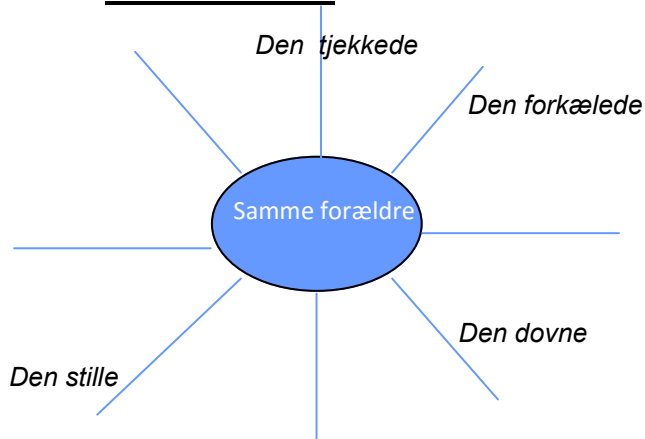
NU BEDE VI DEN HELLIGÅND

Opgave

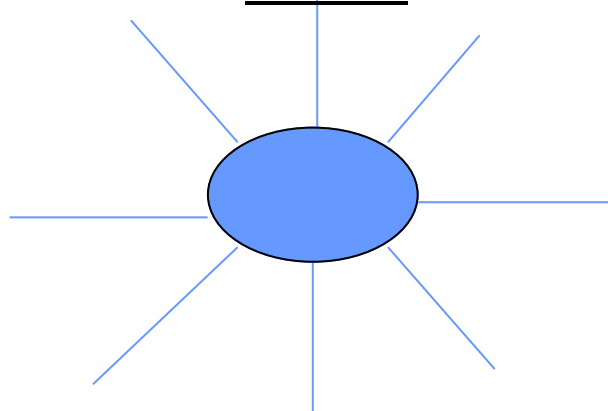
Udfylde 'cykelhjulene' ved at skrive på egerne:

- I cirklerne: Hvad er fælles?
- På egerne: Hvad er forskelligt?

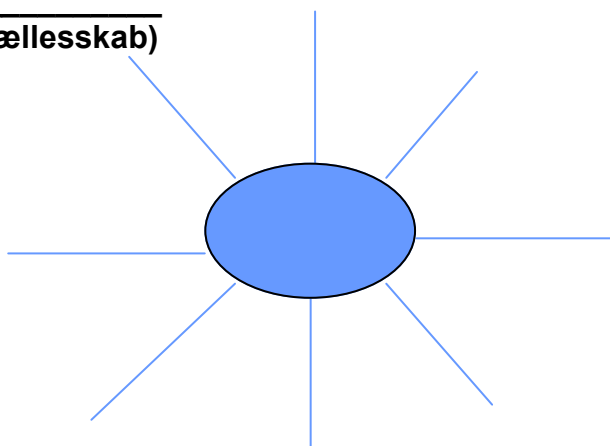
Mine søskende

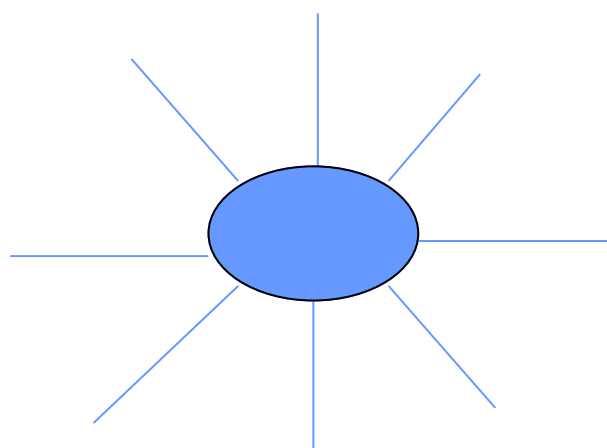
Min klasse

(navn på fællesskab)

(navn på fællesskab)

Opgave

Hvis I skulle udfylde en 'cykelhjul' for de kristne, hvordan skulle det så se ud? Hvad er forskellene? Og hvad knytter det hele sammen på midten?

NU FRYDE SIG HVER KRISTEN MAND

1 Nu fryde sig hver kristen mand og springe højt af glæde!
Ja, lad os alle trindt om land med liv og lyst nu kvæde!
For Gud, så god som han er stærk, har gjort et herligt underværk, betalt i dyre domme.

2 I Djævlens fængsel var jeg sat, jeg var fordømt til døde,
min synd mig knuged dag og nat med megen angst og møde;
jeg altid dybere sank ned, der var ej vej til salighed,
i synden var jeg fangen.

3 Min dyd og gerning hjalp mig ej den død at overvinde;
den stærke Djævel sagde nej, han lod sig ikke binde;
jeg givet var i Fjendens vold, han trued mig med syndens sold
og dom til evig pine.

4 Da ynked Gud i evighed min jammer og elende,
han tænkte på barmhjertighed og ville hjælp mig sende;
sit hjerte vendte han til mig og kosted derpå faderlig
det kæreste, han havde.

5. Han talte til sin kære Søn: Nu vil jeg mig forbarme;
drag ud, mit hjertes krone skøn, vær frelser for den arme;
gå, hjælp ham ud af syndens nød, og dræb for ham den bitre død,
og lad med dig ham leve!

6 Guds Søn sin Fader lydige var, han kom til os på jorden,
født af en jomfru ren og klar, han er min broder vorden;
så lønlig førte han sin magt, bar alskens nød og liden pragt
for Djævelen at fange.

7 Nu siger han: Kom hid til mig, tag evigt liv til gave!
Jeg led den bitre død for dig, at du den arv skal have;
nu er jeg din, og du er min, min bolig skal og være din,
os skal ej Fjenden skille.

Martin Luther 1523.
DDS 487

Introduktion

I 1517 vakte Martin Luther stort postyr, da han slog sine 95 teser mod afladssystemet op på kirkedøren i Wittenberg. Kort fortalt protesterede han mod, at forholdet mellem et menneske og Gud kan gøres op i penge. Martin Luthers store opdagelse var, at det eneste, der er nødvendigt for et menneske, er at tro på Gud. Vi bliver aldrig perfekte mennesker, der bare kan klare alting og aldrig gør noget forkert. Men Gud sendte sin søn, Jesus til jorden for at vise os, at han elsker os alligevel – og helt uden grænser. Og det må vi godt have lov til at tro på!

Luthers 7 tegneserier

Luthers salme fortæller netop den historie, om forholdet mellem Gud og mennesker. Og den kan konfirmanderne nu lave til en tegneserie som kan slås op et velegnet sted. 1 billede pr. vers = 7 tegneserie. (Er der brug for flere billeder, bliver der selvfølgelig bare flere teser).

Instruktion

I hvert vers skal konfirmanderne finde de personer, der er med, og finde ud af, hvordan de vil tegne dem. For genkendelighedens skyld (fra billede til billede og fra gruppe til gruppe) kan man sige, at Gud skal være blå, Jesus kan være rød, mennesket grønt og Djævelen sort. Man kan tydeligt mærke Luthers dramatiske middelalderlige univers i salmen. Det skal man bare benytte sig af! Der arbejdes i små grupper. En god idé er, at man først udtænker en skitse til hvert enkelt billede, før man går i gang med tegnearbejdet. Er holdet lille, kan man lave skitsearbejdet fælles, før tegneopgaverne deles ud.

Materialer

Kraftigt tegnepapir, blyanter/tuscher/akvarelfarver el. lign.
Til ophæng: dobbelklæbende tape/lærertyggegummi/hammer og søm.

NU FRYDE SIG HVER KRISTEN MAND

Salmedans (Walthers melodi)

Hør melodien

<http://www.folkekirken.dk/om-troen/salmer/nu-fryde-sig-hver-kristen-mand>

1 Nu fryde sig hver kristen mand
og springe højt af glæde!
Ja, lad os alle trindt om land
med liv og lyst nu kvæde!
For Gud, så god som han er stærk,
har gjort et herligt underværk,
betalt i dyre domme.

Indstudering

Alle står på sin plads og underviseren viser bevægelserne meget langsomt, indtil alle er med:

Linje 1 - 4 gentages de samme bevægelser:

Klap med begge hænder på lårene, klap hænderne sammen, knips med højre hånd ude til højre, knips med venstre hånd ude til venstre, læg højre hånd over brystet til venstre skulder, læg venstre hånd over brystet til højre skulder.

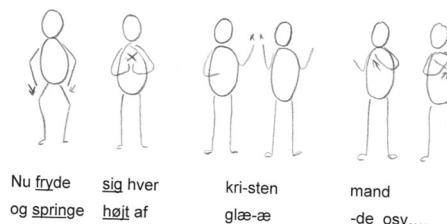
Når alle er med synges salmen samtidig med bevægelserne. Brug gerne papegøjemetoden, hvor underviseren synger første linje, så gentager konfirmanderne, så synger underviseren anden linje osv. Dette gentages i de fire første linier.

Linje 5

Klap på lårene i salmens rytme

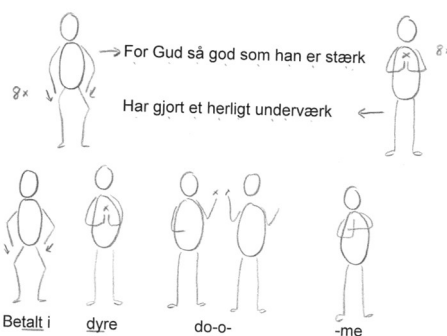
Linje 6

Klap i hænderne i salmens rytme
(pas på punkteringen)

Linje 7

som første linje. Dog sluttes med at I ave et kors med armene foran dig i stedet for armene over kryds.

Når alle er fortrolige med fagter, melodi og tekst sættes tempoet op. Fagterne kan også bruges til Lunderskovs melodi. Dog kræver det ekstra rytmesikkerhed.

Kommentarer

Konfirmanderne rører sig, mens de synger.

De lærer udenad og stirrer ikke ned i salmebogen

Dansene er ret metronomiske og giver ikke plads til megen musikalsk tolkning og agogik.

Instruktøren skal være meget sikker selv i rytmen, dansen og salmen og kunne det hele uden ad.

Gruppen lærer også udenad – evt. blot første vers.

Brug papegøjemetoden; syng og vis første linje, så gentager eleverne, så anden linje osv.

KONFIRMANDER OG LUTHER - et forslag til undervisning
Underviser

EN DEL AF FOLKEKIRKEN

NU FRYDE SIG HVER KRISTEN MAND

Fordybelsesopgave

Vi synger vers 2.

På tavlen skrives **"I synden var jeg fangen"** – som den sætning, vi nu skal fordybe os i.

**2 I Djævlens fængsel var jeg sat,
jeg var fordømt til døde,
min synd mig knuged dag og nat
med megen angst og møde;
jeg altid dybere sank ned,
der var ej vej til salighed,
i synden var jeg fangen.**

2. Refleksion

Alle sætter sig herefter, så der bliver ro (fx ved bordene i klasseværelset).

Præsten stiller et spørgsmål, som alle skal tænke over i stilhed i et minut (lidt længere, hvis der ikke lige bliver ro):

"Tænk på en situation i dit liv, hvor tanker bliver knudret og filtret sammen, så du ikke selv kan få dem fri igen. En situation, hvor du godt kunne bruge en kluddermutter til at filtrere tankerne ud igen. Hvad kunne det være for en situation? Og hvem kunne være "kluddermutter" for dig i den situation?"

Efter et minut: Fortæl sidemanden, hvad du har tænkt på.

Herefter: Eksempler på tavlen. Alle der vil, kan få sit eksempel skrevet op på tavlen.

1. Leg

Vi leger kluddermutter: Én kommer uden for døren (kluddermutter). Resten står i rundkreds med hinanden i hånden. Kredsen skal nu kludre sig sammen – uden at slippe hinandens hænder. Når kredsen er godt filtret, tilkaldes kluddermutter, som skal forsøge at filtrere det hele ud igen – stadig uden nogen slipper hinandens hænder.

3. Spørgsmål til klassesdrøftelse

- Hvis nu Martin Luther havde gået i denne klasse, hvordan ville han så beskrive sine tanker, der var helt filtret sammen?
- Kunne en nutidskonfirmand have tanker, der ligner Martin Luthers? Hvordan? / Hvorfor ikke?
- Hvem blev "kluddermutter" for Martin Luther?
- Kan den samme person være "kluddermutter" for os i noget af det, vi spekulerer på? Hvordan? / Hvorfor ikke?

NU FRYDE SIG HVER KRISTEN MAND

1 Nu fryde sig hver kristen mand og springe højt af glæde!
Ja, lad os alle trindt om land med liv og lyst nu kvæde!
For Gud, så god som han er stærk, har gjort et herligt underværk, betalt i dyre domme.

2 I Djævlens fængsel var jeg sat, jeg var fordømt til døde,
min synd mig knuged dag og nat med megen angst og møde;
jeg altid dybere sank ned, der var ej vej til salighed,
i synden var jeg fangen.

3 Min dyd og gerning hjalp mig ej den død at overvinde;
den stærke Djævel sagde nej, han lod sig ikke binde;
jeg givet var i Fjendens vold, han trued mig med syndens sold
og dom til evig pine.

4 Da ynked Gud i evighed min jammer og elende,
han tænkte på barmhjertighed og ville hjælp mig sende;
sit hjerte vendte han til mig og kosted derpå faderlig
det kæreste, han havde.

5. Han talte til sin kære Søn:
Nu vil jeg mig forbarme;
drag ud, mit hjertes krone skøn,
vær frelser for den arme;
gå, hjælp ham ud af syndens nød,
og dræb for ham den bitre død,
og lad med dig ham leve!

6 Guds Søn sin Fader lydige var,
han kom til os på jorden,
født af en jomfru ren og klar,
han er min broder vorden;
så lønlig førte han sin magt,
bar alskens nød og liden pragt
for Djævelen at fange.

7 Nu siger han: Kom hid til mig,
tag evigt liv til gave!
Jeg led den bitre død for dig,
at du den arv skal have;
nu er jeg din, og du er min,
min bolig skal og være din,
os skal ej Fjenden skille.

Martin Luther 1523.
DDS 487

Introduktion

I 1517 vakte Martin Luther stort postyr, da han slog sine 95 teser mod afladssystemet op på kirkedøren i Wittenberg. Kort fortalt protesterede han mod, at forholdet mellem et menneske og Gud kan gøres op i penge. Martin Luthers store opdagelse var, at det eneste, der er nødvendigt for et menneske, er at tro på Gud. Vi bliver aldrig perfekte mennesker, der bare kan klare alting og aldrig gøre noget forkert. Men Gud sendte sin søn, Jesus til jorden for at vise os, at han elsker os alligevel – og helt uden grænser. Og det må vi godt have lov til at tro på!

Opgave

Luthers salme fortæller netop den historie, om forholdet mellem Gud og mennesker. Og den skal I nu lave til en tegneserie, som I kan slå op et godt sted.

Skitse:

I skal deles i grupper og får hver jeres vers at arbejde med.

Hvilke personer er med i verset? 1. _____ 2. _____ 3. _____

Hvad laver de? 1. _____
2. _____
3. _____

Hvordan kan I tegne det?

KONFIRMANDER OG LUTHER Konfirmand

